

درس روانشناسی شخصیت: ساعت تشکیل کلاس: سه شنبه ۱۸-۱۶

منبع درس و امتحان: کتاب ارزشیابی ویژگی های شخصیتی و تربیتی (ویرایش دوم)،

جلسه نهم: ۹۹/۲/۹:

توجه داشته باشید که این خلاصه ای از مطالب مطرح شده در کتاب است و برای رسیدن به نمره ایده آل و مطلوب می باید فصول مشخص شده کتاب را با جزئیات کامل مطالعه نمود

خلاصه قسمت اول مطالب فصل چهارم: روش های ارزشیابی شخصیت: از ابتدای فصل (ص ۱۴۳) تا ص ۱۵۵: نمونه ای از یک قصه زندگی

برای توصیف یک فرد، شناخت و ارزیابی ویژگی های رفتاری و ذهنی از روش های متفاوتی استفاده می شود که در اینجا به برخی از آن ها اشاره می شود.

الف- مشاهده: در این روش از طریق مشاهده رفتار در موقعیت های مختلف به ارزیابی و سنجش شخصیت افراد پرداخته می شود. از ویژگی های این روش این است که پژوهشگر می تواند رفتار و واکنش فرد را به صورت مستقیم یا غیر مستقیم مورد ارزیابی قرار دهد.

در اینجا به تعدادی از این روش ها اشاره می گردد.

۱- **مشاهده مستقیم:** مشاهده گر فرد مورد نظر را به صورت آشکار تحت نظر قرار می دهد و به بررسی و مطالعه رفتار در صحنه های واقعی زندگی مثل کلاس درس، رانندگی و ارتباط به دوستان و همسالان می پردازد.

۲- **مشاهده غیر علنی:** در این روش مشاهده گر بدون اطلاع و خبر آزمودنی رفتار او را ثبت و مشاهده می کند.

۳- **مشاهده کنترل شده:** در این شیوه از ارزیابی، کلیه مراحل ارزیابی از آغاز تا پایان براساس مبانی برنامه ریزی قبلی کنترل می شوند و تمام مراحل مشاهده و اطلاعات مورد نیاز جهت ارزیابی ثبت می گردند.

۴- **مشاهده تصادفی (کنترل نشده):** در این روش ممکن است مشاهده گر به صورت تصادفی شاهد صحنه ای باشد که بتواند به اطلاع مفیدی جهت ارزیابی شخصیت دسترسی پیدا کند.

ب- پرسشنامه: مجموعه‌ای از پرسش یا ماده‌هایی کتبی و نوشتاری هستند که آزمودنی با خواندن آن‌ها، پاسخ مورد نظر خود را انتخاب می‌کند. پرسشنامه‌ها از رایج‌ترین ابزار جمع‌آوری اطلاعات در زمینه‌ی ارزیابی شخصیت محسوب می‌شوند.

پرسشنامه‌ها از نظر شیوه پاسخ‌دهی و شکل پرسشنامه به چند دسته تقسیم می‌شوند که عبارت‌اند از:

۱- عبارات دو گزینه‌ای (بلی، خیر و یا صحیح و غلط):

۲- چند گزینه‌ای:

۳- باز پاسخ:

پرسشنامه‌ها از نظر ساخت نیز به دو قسمت تقسیم می‌شوند:

۱- پرسشنامه‌های استاندارد (هنجار شده):

۲- پرسشنامه‌های محقق ساخته:

ج- مصاحبه: مجموعه سئوال‌هایی است که اغلب از طریق رابطه کلامی چهره به چهره و در تعامل رو در رو، جهت گردآوری اطلاعات موردنظر و به منظور تحقق هدف مشخص و معینی صورت می‌گیرد. در اینجا به طور مختصر به شرح آن‌ها می‌پردازیم.

۱- **تشخیصی (بالینی):** مصاحبه بالینی برای تشخیص اختلالات روانی، اجتماعی، عاطفی، رشدی، ذهنی، ارزیابی شخصیت و وضعیت روانی و جمع‌آوری اطلاعات اولیه در کلینیک‌های روان‌شناسی، مراکز بهداشت روانی، بیمارستان‌ها و تیمارستان‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرند.

۲- **نظرخواهی:** این نوع مصاحبه برای ارزیابی دیدگاه، نظر، علاقه و نگرش گروهی از اعضای یک جامعه نسبت به موضوعات سیاسی، اجتماعی، خانوادگی، آموزشی، روانی و بهداشتی با هدف توصیف، تبیین، کشف، کنترل و پیش‌بینی صورت می‌گیرد.

۳- **مصاحبه هدفمند (گزینشی):** این مصاحبه با هدف القاء موضوع خاصی که عمدتاً هدف مصاحبه‌گر در آن نهفته است، صورت می‌گیرد.

۴- **مصاحبه‌ی تحت فشار:** این نوع مصاحبه در شرایط بسیار سخت روحی- روانی، فشار عصبی و شرایط ناخوشایند صورت می‌پذیرد، به طوری که مصاحبه‌شونده در موقعیت‌های تحت فشار و شکنجه ممکن است شروع به اعتراف و مصاحبه نماید.

۵- **مصاحبه استخدامی:** هدف از انجام این مصاحبه بررسی میزان شایستگی، صلاحیت حرفه‌ای و شخصیتی، توانایی، استعداد و میزان شناخت و دانش فرد در موقعیت شغلی و حرفه‌ای آینده است.

د- روش تجربی: تحقیق تجربی یا آزمایشی یکی از دقیق‌ترین و کارآمدترین روش‌های تحقیق محسوب می‌شود که برای آزمون فرضیه‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد. هدف این روش بررسی تأثیر یک متغیر بر متغیر دیگر با شرایط خاص محیطی بر روی گروهی از آزمودنی‌ها یا یک آزمودنی می‌باشد.

ه- روش همبستگی: یکی از رایج‌ترین تحقیقات توصیفی (غیر آزمایشی) است که به بررسی روابط بین دو متغیر می‌پردازد و اغلب هنگامی استفاده می‌شود که نمی‌توان از طریق روش آزمایشی به بررسی و آزمون فرضیه پرداخت.

و- مطالعه موردی: این شیوه از پژوهش بر مبنای یک بررسی عمیق، دقیق و همه‌جانبه درباره یک شخص، جامعه و یا پدیده و رویداد خاصی انجام می‌شود. مطالعه موردی ممکن است توصیفی، تحلیلی، تبیینی و یا علی و معلولی باشد.

ز- قصه‌های زندگی: طرح زندگی آینده و شخصیت فکری کودک حاصل تعامل عوامل زیستی، ویژگی‌های شخصیتی و رفتار والدین نسبت به او می‌باشد. همچنین، خاطرات و اتفاقاتی نظیر مرگ والدین، جدایی آن‌ها، مهاجرت، صدمات روانی و جسمی شدید به کودک و به طور کلی رویدادهای مهمی که نقش برجسته و ماندگاری در ذهن و فکر کودک بر جای می‌گذارند، نقشه شخصیت فکری کودک را تبیین و تأمین می‌کنند.